

5. Колбіна Л.А. Подготовка майбутніх учителів початкової школи до формування соціально-ціннісних орієнтацій у молодших школярів. – Дис...канд.пед.наук.13.00.04/Л.А.Колбіна. – Од.: ПДПУ ім..К.Д.Ушинського, 2008. – 306 с.
6. Курлянд З.Н. Развитие педагогических способностей студентов пед.вузов как средство совершенствования их профессиональной подготовки. – дисс. на соиск. ученой степени канд. пед. наук./ З.Н. Курлянд. – Од. 1985. – 158 с.
7. Курлянд З.Н. Професійна усталеність вчителя – основа його педагогічної майстерності: Начальний посібник. / З.Н. Курлянд ОДП. – Одеса, 1995. – 106 с.
8. Педагогический словарь. – М.: Издательство АПН.,1960,Т2.–564 с.

У вимогах з дисциплін психолого-педагогічної підготовки вказується, що фахівець зобов'язан володіти уміннями психолого-педагогічної діагностики, умінням проектування, реалізації, оцінювання та корекції освітнього процесу. Що стосується вчителя суспільно-гуманітарних дисциплін, то він повинен уміти граматично, лексично, стилістично правильно, психологічно розкуто викладати свої думки, вести бесіду, володіти мовленнєвими засобами, спрямованими на залучення уваги слухачів, на забезпечення зворотного зв'язку. Для здійснення цієї діяльності необхідні спеціальні здібності, що включають у свій склад уміння передавати знання цікаво, точно та образно, уміння говорити експромтом, здатність розуміти учня. Ми розглядаємо ці здібності як експресивні здібності, формування яких дозволяє ефективно здійснювати навчально-виховний процес і сприяє підвищенню рівня знань. В даній статті визначаються основні критерії сформованості експресивних здібностей у майбутніх учителів суспільно-гуманітарних дисциплін.

Ключові слова: критерії, експресивні здібності, професійна підготовка.

Учитель общественно гуманитарных дисциплин должен уметь грамматически, лексически, стилистически правильно, психологически раскованно выкладывать свои мнения, вести беседу, владеть мовленнєвими средствами, направленными на привлечение внимания слушающих, на обеспечение обратной связи. Для осуществления этой деятельности необходимы специальные способности, которые включают в свой состав умение передавать знание интересно, точно и образно, умение говорить экспромтом, способность понимать ученика. Мы рассматриваем эти способности как экспрессивные способности, формирование которых позволяет эффективно осуществлять учебно-воспитательный процесс и способствует повышению уровня знаний. В статье определяются основные критерии сформованности экспрессивных способностей у будущих учителей общественно - гуманитарных дисциплин.

Ключевые слова: критерий, экспрессивные способности, профессиональная подготовка.

The teacher of socially humanitarian disciplines should be able grammatically, psychologically spread the material, the opinion, to conduct conversation, to own the means of speech directed on attraction of students' attention, for feedback maintenance. Special abilities which include in the structure ability to transfer knowledge interestingly, precisely and figuratively are necessary for realisation of this activity, ability to extemporise, ability to understand pupils. We consider these abilities as the expressional abilities which formation allows to carry out effectively teaching and educational process and promotes increase of knowledge level. In the article the basic criteria of expressional abilities formation of the future social - humanitarian disciplines teachers are defined.

Keywords: criterions, expressional abilities, professional training.

УДК 37.013.3+81'25

Ю.М. Надточій
м. Київ, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНИХ ФАКТОРІВ НА ЗМІСТ І ФОРМУ ТЕКСТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Постановка проблеми. У ХХІ столітті у зв'язку з масштабними змінами, насамперед, у галузі діяльності людини, пов'язаної з інформацією (виникнення різноманітних засобів збереження, передачі інформації та управління інформацією), а також у галузі транспортування людей і вантажів виникають нові умови та проблеми інформаційного обміну між представниками різних мов і культур. За таких умов необхідно ще більше враховувати індивідуальні особливості людини та її культурного оточення. З іншого боку, необхідним стає пошук спільного, того, що єднає людей, є притаманним кожному або великим групам людей, визначеним відповідно до певних класифікацій. У будь-якому випадку, якщо створення знань,

володіння знаннями, застосування знань і масштабне управління знаннями будуть значною мірою визначати форми життя та праці, а відтак і структури сучасного суспільства, необхідно більше знати про елементарні процеси набування, обробки, накопичення, застосування знань, а також про їх спеціальний розподіл, умови існування та оцінювання в усіх сферах життя [7, с.198-201]. Такі умови потребують уже великих міждисциплінарних комплексних досліджень із залученням результатів, здобутих у різних галузях науки та практики. Зокрема, цікаві результати можна очікувати від спільних досліджень у галузі когнітивних наук (когнітивна лінгвістика), теорії навчання та в науках про процеси мислення та діяльності.

Попередній досвід. Для ХХ століття характерними були прикладні дослідження, спрямовані на збільшення продуктивності праці, які були пов'язані з автоматизацією виробництва та інших сфер діяльності. Результати цих досліджень (використання їх у практиці) полегшили людині тяжку фізичну працю, звільнили її в багатьох випадках від рутинної, одноманітної діяльності, від шкідливих факторів виробництва. Але однобічне прагнення до виготовлення великої кількості продукції призвело приблизно у середині ХХ століття до суттєвих впливів на навколишнє середовище. Можна говорити, що працівникові стало дещо легше та безпечніше на виробництві завдяки автоматизації праці, але великі масштаби виробництва призвели до шкідливих змін в оточенні людини, у природному середовищі [4].

Через це негативних впливів зазнали життя, здоров'я, самопочуття людей, які часто не мали нічого спільного з відповідними виробництвами, окрім, хіба що того, що вони жили на територіях, де були розташовані ці виробництва. Забруднення повітря, водоймищ, знищення лісів, зникнення або суттєва загроза зникненню деяких видів рослин і тварин, спричинені впливом індустріальної діяльності людини, призвели до виникнення екологічних, природоохоронних рухів, які почали поширюватись у шестидесятих роках ХХ століття.

Техногенні аварії та катастрофи також мали значний вплив на розвиток екологічного світогляду. Безпека нових технічних засобів і технологій для працівників та оточення стає суттєвим фактором у процесі проектування, конструювання та експлуатації цих технічних досягнень. Утворюється наукова база, яка спирається на велику кількість прикладних і фундаментальних досліджень у галузі безпеки виробництва, нейтралізації негативних техногенних впливів на людину і природне середовище.

Поряд із так званими «екологічними» проблемами виникають і соціальні проблеми, пов'язані з прагненнями людей до справедливого розподілу результатів праці, з прагненням до надання кожній людині можливостей для розвитку та самореалізації. Значної уваги потребує також проблема допомоги особам з обмеженими можливостями. Починаючи з проблем фізичного виживання, які ще є гострими та актуальними у деяких регіонах світу, а також у нестабільних, так званих, перехідних суспільствах, соціальні проблеми поширюються на широке коло видів діяльності людини.

Однією з особливо актуальних проблем сьогодення є проблема збереження та розвитку національних культур і культурного надбання людства. Це також стає складним явищем суспільного розвитку. Так звані «національні проблеми» спостерігаються у різноманітних формах від «вибухів незадоволення» ситуацією, в якій знаходиться конкретна національно-культурна група та спроб нейтралізації такого незадоволення різними шляхами до ґрунтовних наукових досліджень особливостей конкретних національностей та культур, можливостей їх збереження та розвитку, співіснування та комунікації. У зв'язку з цим розвивається та поширюється галузь знань і практики, яка об'єднується під загальною назвою «міжкультурна комунікація».

Виклад основного матеріалу. Зміни у свідомості людей, які спостерігаються в усьому світі, набувають великого значення завдяки інформаційним технологіям, поширенню нових знань та результатів досліджень. Але незважаючи на інтенсивну інформаційну діяльність все ще залишається характерною нерівномірність усвідомлення понять національної культури і пов'язаних з нею явищ. Це все ще призводить до міжнаціональних, міжетнічних конфліктів, які в деяких випадках виникають в результаті зловживання національними ідеями і

цінностями з боку представників певних політичних сил. Те, що безперечно потребує збереження та умов для гармонійного розвитку, використовується окремими силами для придбання місць у владі, впливу на владу, для створення відповідних політичних ситуацій, сприятливих тільки для окремих політичних груп і водночас руйнівних, деструктивних для суспільства в цілому, зокрема, для представників конкретних національностей та культур, становище яких певні політичні сили намагаються використати в своїх інтересах під виглядом захисту інтересів цих груп.

Безперечно, міжкультурні, міжетнічні стосунки є однією з найскладніших проблем в науці і практиці, вони потребують всебічного вивчення, спільних міждисциплінарних досліджень з урахуванням інтересів різних національних та культурних груп. Такі дослідження мають бути не тільки вузьконауковими, теоретичними, але й передбачати можливості позитивного впливу на суспільство. При цьому великого значення набувають педагогічні, дидактичні, освітні аспекти міжкультурної комунікації, оскільки саме розвиток світогляду людини педагогічними засобами (і не тільки в навчальних закладах, але і засобами масової інформації, творами літератури і мистецтва) найбільш ефективно впливає на розуміння людиною її місця в світі, серед інших людей. Під поняттям «вплив педагогічними засобами» ми розуміємо в даній роботі ненасильницьке інформування та розвиток людини за допомогою відповідним чином структурованої інформації (дидактично структурованої), а також умови, які дозволяють робити цю інформацію доступною та зрозумілою для людини на певних етапах її особистісного розвитку, стимулюють подальшу зацікавленість у засвоєнні необхідних знань. Важливе значення при цьому має формування понятійних елементів, за допомогою яких розвивається розуміння людиною свого місця у світі та розуміння особливостей природи та суспільства. Таке визначення ґрунтується на здобутках видатних педагогів світу (Я. Коменський, І. Песталоцци, К. Ушинський, В. Сухомлинський та інші).

Вищеванедені фактори історичного розвитку та сьогодення людства та багато інших, які неможливо навіть перерахувати у невеликій за обсягом статті, впливають на інформаційне поле людства, де виникає та поширюється велика кількість різноманітних текстів, які часто навіть складно класифікувати, віднести до тієї чи іншої групи. Обсяг інформації та її різнопланові зміст та форма можуть ускладнювати сприйняття, опрацювання та застосування таких текстів. Ця проблема, яка сама собою є, безперечно, складною, стає ще складнішою, коли мова йде про міжмовні, міжкультурні контакти, які здійснюються через різні види усного та письмового перекладу. Всі ці проблеми та труднощі доводиться долати фахівцю особливої професії – перекладачу.

Особливостям і проблемам перекладацької професії присвячено багато досліджень [наприклад, 1; 2; 3; 5; 6]. І не тільки в галузі художнього перекладу, як своєрідного мистецтва, а, можливо, і «мистецтва про мистецтво» в тому сенсі, що одна людина є автором художнього твору, а інша людина передає цей твір іншою мовою з урахуванням особливостей іншої культури (а іноді інших культур), що потребує часто дослідження їх особливостей, тобто об'єктом перекладу як мистецтва є вже твір мистецтва.

У процесі перекладу може виникати багато проблем, пов'язаних з дійсністю, яка оточує перекладача. Наприклад, питання, чи перекладати текст більш адекватно, в значенні більш точної передачі особливостей авторського стилю та взагалі культури країни мови оригінального тексту, чи дещо змінити (і якою мірою змінити) з метою зробити текст більш доступним читачеві, більш близьким і зрозумілим за формою та культурними особливостями, розрахованим на якомога більше коло читачів, які можуть мати різні погляди, обсяги знань, зацікавленість. У процесі пошуку відповідей на ці питання перекладачеві потрібно враховувати обізнаність читачів з культурою та особливостями країни або національної групи мови оригінального тексту, авторитет цієї країни або цієї групи в очах майбутніх читачів, значення для них загальної тематики твору або окремих його елементів. Щось може бути скорочено, щось потребувати додаткових роз'яснень, якісь особливості потрібно передавати за допомогою явищ іншої культури. І це часто не просто теоретичні міркування. Перекладач в реальній життєвій ситуації може залежати від видавця (замовника перекладу), а винагорода за

нелегку перекладацьку працю – від кількості реалізованих примірників перекладу, що пов'язано із ставленням до книги певного кола читачів. Читачів, які не тільки позитивно сприймають книгу та зацікавлені її змістом, але й готові придбати її, обрати серед різноманіття інших книжок, товарів та послуг, які пропонуються на ринку.

Висновки. У сучасному світі інформації виникають нові проблеми, пов'язані зі змістом технічної, наукової, публіцистичної книги. Часто така книга набуває комплексного характеру з урахуванням розглянутих у цій статті обставин, а, можливо і безлічі інших – загальнолюдських або вузькоспеціальних. Не останню роль відіграє також соціально-економічний фактор (наприклад, обмеження в часі, винагороді за роботу) що не дозволяє іноді перекладачеві ґрунтовно вивчати різноманіття питань, пов'язаних із перекладом конкретної книги. І це не просто теоретичні міркування. Перекладач у реальній життєвій ситуації може залежати від видавця (замовника) тексту (книги), винагорода за нелегку перекладацьку працю може залежати від кількості реалізованих примірників перекладу, а це пов'язано зі ставленням до книги певного кола читачів. Читачів, які не тільки позитивно сприймають книгу та зацікавлені нею, але й готові придбати її, обрати її серед різноманіття інших книжок, товарів та послуг, які пропонуються на ринку. В сучасному світі інформації набагато більше проблем з технічною, науковою, публіцистичною книгою, ніж раніш. Часто така книга набуває комплексного характеру з урахуванням висвітлених у цій статті обставин, а, можливо, і безлічі інших – загальнолюдських або вузькоспеціальних. Не останню роль відіграє також соціальний фактор (наприклад, обмеження в часі, винагороді, які не дозволяють іноді перекладачеві ґрунтовно вивчити різноманіття питань у зв'язку з перекладом конкретної книги та реалізувати їх на практиці). Все це також потребує від перекладача творчих рішень. Переклад стає мистецтвом не тільки в галузі форми тексту. Значну роль відіграє творче урахування соціальної ситуації, всіх її факторів для кожного конкретного випадку. Все це потрібно враховувати у змісті підготовки перекладача.

Перспективи подальших досліджень. Перспективними для подальших досліджень є уточнення форм і методів підготовки перекладача з урахуванням соціальних факторів, а також визначення місця такої підготовки (у традиційних закладах професійної освіти, в організаціях додаткової, неформальної, післядипломної освіти, у професійних творчих організаціях, шляхом самоосвіти або індивідуальної роботи з фахівцем-наставником).

Література:

1. Кияк Т.Р., Огуй О.Д., Науменко А.М., Теорія і практика перекладу (німецька мова) / Т.Р.Кияк, О.Д.Огуй, А.М.Науменко. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 592 с.
2. Мирам Г.Э. Профессия: переводчик / Г.Э.Мирам. – К.: Эльга: Ника-Центр, 2004. – 158 с.
3. Нелюбин Л.Л., Хухуни Г.Т. Наука о переводе (история и теория с древнейших времен до наших дней) / Л.Л.Нелюбин, Г.Т.Хухуни. – М.: Флинта: МПСИ, 2008. – 413 с.
4. Немец Л.Н. Устойчивое развитие: социально-географические аспекты (на примере Украины): монография / Л.Н.Немец. – Х.: Факт, 2003. – 383 с.
5. Чеботарев П.Г. Перевод как средство и предмет обучения: научно-методическое пособие / П.Г.Чеботарев. – М.: Высшая школа, 2006. – 319 с.
6. Чуковский К.И. Высокое искусство: о художественном переводе / К.И.Чуковский. – М.: Сов. Писатель, 1988. – 348 с.
7. Kübler H.-D. Mythos Wissensgesellschaft / H.-D. Kübler. – Wiesbaden, 2009. - 280 S.

Рассматривается влияние социальных факторов на содержание и форму текстов как один из факторов определения содержания и формы профессиональной подготовки переводчиков.

Ключевые слова: *перевод, подготовка переводчиков, социальные факторы, содержание и форма текстов, влияние.*

Розглядається вплив соціальних факторів на зміст та форму науково-технічних текстів як один з факторів визначення змісту та форми професійної підготовки перекладачів.

Ключові слова: *переклад, підготовка перекладачів, соціальні фактори, зміст і форма текстів, вплив.*

Influence of social factors on the content and the form of scientific and technical texts as one of the factors for forming of the content and the form of professional training of translators is considered.

Keywords: *translation, training of translators, social factors, content and form of texts, influence.*